

Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

Vurdering av forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 7-9 i forbindelse med "Rammeavtale for mekaniske reparasjoner til Trondheim kommune".

Tema	Fravikelse av regel om 30% vekting på miljø i anskaffelsen "2024 - Rammeavtale for mekaniske reparasjoner til Trondheim kommune"
Dato	11.04.2024
Fra	1. Markus Karjord, miljørådgiver Trondheim kommune avd. Bydrift. 2. Andreas Sørensen, innkjøpsrådgiver Trondheim bydrift

1. Innledning

Formålet med vedlegget er å dokumentere vurderinger og beslutninger som Trondheim Bydrift i denne anskaffelse har gjort for å ivareta reglene om klima- og miljøhensyn i Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 7-9.

Etter bestemmelsens fjerde ledd har oppdragstaker anledning til å erstatte vekting av tildelingskriterier med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er *klart* at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt, og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

I denne forbindelse benyttes DFØs "beslutningstre" som retningslinje for å ivareta reglene om klima- og miljøhensyn i FOA § 7-9.

2. Vurdering

- a. Er anskaffelsen omfattet av forpliktelsene?

Anskaffelsen dreier som en del III anskaffelse i FOA, som går ut på mekaniske arbeider og reparasjoner av vann- og avløpsanlegg i Trondheim kommune. Kontrakten estimeres til ca. kr. 160 millioner inkludert opsjoner. Etter FOA § 7-9 (2), jf. § 18-1 er oppdragsgiver i utgangspunktet pålagt å benytte minimum 30% vekting på klima- og miljø.

- b. Har oppdragsgiver oversikt over klima- og miljøbelastningen?

I medhold av FOA § 7-9 (4) kan tildelingskriteriene etter FOA § 7-9 (2) og (3) erstattes av krav der det gir en *klart* bedre klima- og miljøeffekt. En alminnelig forståelse av klart tyder på at det ikke kan være tvilsomt at krav gir en bedre klima- og miljøeffekt. Ifølge Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) er det tilstrekkelig å stille klima- og miljøkrav når det gir en "marginalt bedre effekt, enn [ved] å ivareta klima- og miljøhensyn i tildelingskriteriene."¹

Videre fremgår det nærmere av veilederen om hva som må til for at oppdragsgiver kan konstatere at effekten er klart bedre ved krav. Først og fremst beror det på en konkret vurdering i den enkelte anskaffelsen. Om begrunnelsen følger det av samme kilde at "[d]et kan ikke stilles så strenge krav

¹ DFØ, "Veileder til regler om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser" punkt 6.1 første avsnitt under "Når er det klart at det gir bedre klima- og miljøeffekt?", nedlastingsdato 11.04.2024 <https://anskaffelser.no/case/2225/print>

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjielte

til begrunnelsen at oppdragsgivere unngår å benytte seg av unntaket når det gir den beste klima- og miljøeffekten. Det skal heller ikke være uforholdsmessig ressurskrevende å utforme begrunnelsen.”

Dernest er det en forutsetning at oppdragsgiver har kartlagt hvilke klima- og miljøavtrykk,- belastninger og -hensyn dette har betydning for. Dernest må disse måle opp mot hverandre. Hvilket leder inn på neste spørsmål hvor konkrete klima- og miljøbelastninger redegjøres for.

Oppdragsgiver har i sin kartlegging av hvilke klima- og miljøbelastninger anskaffelsen har, identifisert tre punkter. Oppdraget omfatter mekaniske reparasjoner på VA-anlegg, i tilfeller hvor egne ansatte ikke har kapasitet til å håndtere disse på egen hånd. De største påvirkningene under rammeavtalen er vurdert å være følgende:

- i. Utslipp av avløpsvann og kloakk, med opptil 15 000 kubikk per time.
- ii. Utslipp ved transport av personell og utstyr til og fra service, vedlikehold- og reparasjonsoppdrag hos oppdragsgiver.
- iii. Ved anskaffelsen av varer.

c. Er det klart at krav gir bedre klima- og miljøeffekt?

Vurdering av punkt 1 - Utslipp av avløpsvann og kloakk

Oppdragsgiver har vurdert at den klart største miljøbelastningen er ved lekkasjer, herunder ved utslipp av avløpsvann, kloakk mv. Med hensyn til at behovet er stort på flere lokasjoner, benyttes det en tjenestekontrakt for å dekke inn det behovet oppdragsgiver ikke selv kan ivareta. Ansvaret for det preventive vedlikeholdet ligger følgelig på oppdragsgivers hånd. Bydrift har mannskaper som går vakt og utfører arbeid i førstelinje, og slik ivaretar den umiddelbare responsen.

Med hensyn til det potensielt enorme utslippet ved lekkasjer, har oppdragsgiver vurdert at det er nødvendig med et strengt krav til responstid og bemanning/kapasitet for tilbyder. Ved å fjerne kravet, oppstår det en risiko ved vekting for at en rimeligere tilbyder vinner kontrakten med lavere responstid². Ergo utslippene vil kunne bli betydelig og utgjøre betydelig skade. Dernest er det av betydning at oppdragsgiver vurderer det til å være urealistisk å få en raskere utrykning av betydning.

En vekting utover minstekravene anses ikke å tilføre noe merverdi, her ved bedre klimaeffekt, fordi oppdragsgiver selv går beredskap og utfører førstelinjearbeid. Et strengere krav til beredskap vil også kunne være konkurransevridende og favoriserende for lokale tilbydere, utover potensialet for økte kostnader/priser for oppdragsgiver. Det vesentlige poenget er at oppdragsgiver ikke kan risikere en lavere standard enn den som er satt ved dagens krav. For avløpslekkasjer er det konkludert med at det strenge kravet til responstid og bemanning, klart gir en bedre miljøeffekt enn ved vekting.

---

² Sml. “I mange anskaffelser vil det være stor usikkerhet rundt hva leverandørene kan levere på miljøkriterier. Å stille krav vil i slike tilfeller garantere en effekt, mens man ved bruk av kriterier kan risikere å få lav oppnåelse og liten miljøeffekt. Dette vil i seg selv være et argument for å bruke krav framfor kriterier. “. Hentet fra veilederen til regler om klima og miljøhensyn i offentlige anskaffelser punkt 6.1, jf. https://anskaffelser.no/verktoy/veiledere/veileder-til-regler-om-klima-og-miljohensyn-i-offentlige-anskaffelser/6-klima-og-miljo-krav-i-kravspesifikasjonen#anchorTOC_Begrunnelse_for_%25C3%25A5_stille_krav_i_kravspesifikasjonen_3

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjielte

Vurdering av punkt 2 - Utslipp ved transport av personell og materiell

Det ligger som en politisk føring for Trondheim kommune at alle tjenester og leveranser som skal skje til og på vegne av kommunen må skje med nullutslipp i et gitt intervall etter størrelse.

Transport av mannskap og utstyr ivaretas av et politisk vedtak datert 8. November 2022, "Krav til utslippsfri transport av varer og tjenester i Trondheim kommunes anskaffelser", med saksnummer PS 0245/22 (22/17927). Dette angir at alle kl. B (per dags dato) / C1 (innen 01.01.2025) kjøretøy i kontrakten skal være nullutslipp eller biogass. Det er vurdert at ingen større kjøretøyer vil benyttes i denne rammeavtalen, basert på tidligere avtaler. Følgelig dekker kravet alle transportmiddel som kan eller skal benyttes i avtalen.

Som krav vil det tvinge alle leverandører til å erstatte fossile kjøretøy som er tiltenkt brukt på denne kontrakten. Ved en vekting ville det vært rom for å bruke fossile kjøretøy. Denne modellen gir følgelig et klart bedre klima- og miljøeffekt, kontra å vekte på antallet eller grad av transport med nullutslipp.

Vurdering av punkt 3 - Klima- og miljøbelastning ved kjøp av varer

Punkt tre er vurdert til å være svært vanskelig å evaluere på. Oppdragsgiver ser at varer utgjør en miljø- og klimabelastning, men er ikke vurdert at det skal stilles særskilte krav eller tildelingskriterier til. Grunnet utfordringer med å identifisere konkrete varer som skal ansaffes, ville uansett ikke oppdragsgiver benyttet dette som tildelingskriterier ved hovedregelen om 30% vekting. Opplysninger om dette inkluderes følgelig for åpenhets skyld.

Nærmere er begrunnelsen for dette at det eksakte omfanget av arbeidene og hvilke materialer som behøves for utførelser av arbeid i avtaleperioden, er svært usikkert. Omfanget av avtalen vil variere etter behov og hvilket vedlikeholdsbehov som oppstår i perioden. Oppdragsgiver kan derfor vanskelig spesifisere hvilke materialer som vil bli kjøpt i perioden. Vurderingen er foretatt av fagfolket i samråd med innkjøps- og miljørådgiver, og gjenspeiles ved valg av vurderingsmetode for priser, ref. valget om påslagsmodell på sum for antatt forbruk over en 4 årsperiode.

Eventuelle krav til produktene ville vært på et nivå hvor det er liten sannsynlighet for at markedet vil levere produkter som kan dokumentere en klart bedre klima- og/eller miljøeffekt i en konkurranse, eksempelvis ved miljødeklarasjon, EPD - Environmental product declaration eller lignende. Og dermed vil være lite egnet til å skille mellom tilbydere på en forutberegnelig og etterprøvable måte. I forlengelsen av dette, for opplysningens skyld, er det valgt en modell ved anskaffelser av varer under kontrakten der *"tilbyder skal vekte klima- og miljøhensyn blant de tre høyest prioriterte der det er mulig i forbindelse med kjøp av varer og komponenter i henhold til oppsatt regime og krav til konkurranse ved kjøp av varer med kostnad over kr. 50 000, sml. foa § 7-9 tredje ledd."*

For øvrig er det valgt å stille krav til korrekt avfallshåndtering, slik at produkter enten kan deponeres, gjenbrukes eller resirkuleres korrekt.

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjeilte

3. Konklusjon

Basert på begrunnelsene under punkt 2, vurderer Trondheim bydrift at det er adgang til å benytte unntaksbestemmelsen i FOA § 7-9 (4) for denne anskaffelsen.